

SESSİZLİK

Umut Güneş

ÖZET

Bir sürgün yolu daha nasıl anlatılır; kadınların bedenlerinin akışında konuşur.

ANAHTAR KELİMELER

Sürgün, doğum, yeni hayatlar, korku, umut

New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.

This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](#).

SESSİZLİK¹

Sancım. Çok fazla. Her şey daha yeni başlamışken korkutuyor bu sancı beni, ama dayanmalıyım, dayanmak zorundayım. Yola çıkarken bu kadar kötü değildim aslında! Neden başladığı şimdi? Belki o kamyon kasasındaki sarsıntılı "yolculuk" yüzünden. Korku belki de, huzursuzluk, bilinmezliğin getirdiği tedirginlik! Nasıl geçilecek o nehir. Çocuklarım. Nasıl dayanacaklar bu yola, bebeğim tutunabilecek mi yaşama?

Bu belirsiz yola çıkmadan önce gittiğim doktor, doğumun bir hafta içinde olabileceğini söylemişti. Buna rağmen düştüm yola, düştük ailecek. Ama ya yolda doğarsa ya geri gönderirlerse bu yüzden bizi! Yazık ki defalarca karşı kıyıya geçmeyi başarsa da geri gönderilen, dövüle dövüle geri gönderilen insanları duyduk. Ne olacak ne yaşayacağız bilmiyorum. Tek sığınağımız umudumuz ve tek bildiğimiz, artık dönmek istemediğimiz o topraklara. Bu yüzden her şeyimizi, tüm umudumuzu koyduk ya ortaya. Henüz doğmamış bebeğimiz. Belki de o sağlayacak tutunmamızı karşı kıyıya.

Eşim, iki küçük yavrum Mizgin ve Azad ve doğmamış bebeğim. Bir kamyon kasasında, saatler süren bir yoldan, sözde yolculuktan sonra varıyoruz bir sınır köyüne. İstanbul'dan getiren kaçakçı, bir yol kenarında indirip burada bekleyen başka bir kaçakçıya bırakıyor bizi ve gidiyor. Gece yarısı, Kasım ayının ortası. Bir tarla içinde yürüyoruz bir süre. "Tamam, durun" diyor kaçakçı, "bekleyeceğiz burada!". O değişmiş bizi asıl götürecektir olan.

Sessizce bekliyoruz. Sancım çok, nefes almak bile zor geliyor. Ayakta duramıyor ve çöküyorum çiğ düşmüş otlar arasında, nemli toprağa. Hüzünlü, dertli, endişeli bir bekleyiş gecenin kör bir saatinde. Ne arıyoruz burada?

Sessizce bekliyoruz. Bir tarla içinde, aynı kamyon kasasında, tıpkı kurbanlık hayvanlar gibi taşınan 20 insan. Islak, soğuk ve karanlık her yer.

Sessizce bekliyoruz. Farklı diller, farklı yüzler. Kamyon kasasında birbirine karışan dillerden, Kurmanci, Sorani, Arapça ve Afgancadan ses yok şimdi.

Sessizce bekliyoruz. eşim, bir kez olsun bırakmıyor elimi. Başım, dik tutmakta zorlandığım başım hep göğsünde onun. Ve çocuklarım. Kızım sekiz, oğlum yedi yaşında. Ama hayır, daha büyükler, daha olgunlar aslında. Ne zaman büyüdüler bu kadar. Neden gerekiyordu ki bu! Gece karanlık, ıslak, soğuk. Ve çocuklarım burada, tanımadığımız bir ülkede, tanımadığımız insanların arasında, bir sınır köyünde, boş bir tarlada, bir Kasım gecesinde, uyumamak için zorlayarak kendilerini yola çıkacağımız zamanı bekliyorlar, sessizce. Neydi bu yaşta onlara bu sessizliği öğreten?

Ne kadar bekliyoruz bilmiyorum ama sonunda geliyor diğer kaçakçı. Yanında bir kadın daha var sanki, emin olamıyorum karanlıktan, açılmıyor aslında gözlerim acıdan. Sesini duyuyorum sonra, Türkçe bir şeyler konuşuyor kaçakçıyla, evet, Türkiyeli bir kadın.

Sonra, bir sayım yapıyor o karanlıkta. Ve kaç baş olduğumuz hesaplanıyor koyun gibi! Aslında yaşamlardan değil rakamlardan ibarettik onlar için biliyorum, birimiz düşsek geride, boğulsak sularda

sayılacak olan "baş" olacak yine de ve görülmeyecek "can". Rakamlar önemli yalnızca alacakları paranın hesabı için, bizim gerçekliğimizse koskoca bir yalan!

Tekrar başlıyoruz yürümeye; söylenene göre Türkiye sınırında bir saat kadar yürüyüp nehri geçeceğiz bir botla, sonrasında da en fazla üç, dört saat daha yürüyüp bizi Atina'ya götürecektir olan araca ulaşacağız. Ne kadar "basit" anlatmıştı kaçakçı! Sözde bu kısa (!) yoldu karnımda bebeğim ve iki küçük çocuğumla bize cesaret veren! Tıpkı yola düşüren "yaşama" isteği gibi. Ne kadar basit ve ne kadar insana dairdi her şey!

Gece üç civarı olmalı. Yanımızda bir su kanalı. Tüm kıyı hattıysa tepeleme, yığma toprak. Kanalin kenarından, bu yığınların üzerinden yürüyoruz, yürümeye çalışıyoruz. Neden, bilmem! Belki kaybetmemek için yönümüzü! Ama çukur çukur olmuş toprak yağmurda ve sonra sertleşmiş kuru havada. Nasıl yürünür burada? Kaçakçı en önde, yanında Türkiyeli kadın, hemen arkalarında, tam diplerinden ilerleyen Afganistanlılar. Onları Iraklılar ve Suriyeliler takip ediyor. Çocuklarımsa iki Iraklı genç adamın ellerinden tutmuş, onlarla yürüyorlar. Gerçi genç diyorum da onlara, ben de daha 28 yaşındayım işte. Ve en arkada biz, eşim ve ben. Ayaklarımda kalın çoraplar, bir de terliklerim! Sancım o kadar çok ki ayaklarımı kaldırmakta zorlanıyorum, terliklerimi sürte sürte aradımdan, ilerliyoruz eşimle. İlerlemeye çalışıyoruz aslında. Kimsenin haberi yok hamile olduğumdan, yoksa kabul etmezdi kaçakçılar biliyorum.

*bir yandan saklı utanır
ve bir yandan korkar
ölürüm deydi.
bir can daha çoğalacağız bu kış.
bebeğim, neremde saklayım seni?*

Diyarbakir kalesinden notlar ve Adiloş bebenin ninnisi / Ahmed Arif

Eşimin sırtındaki çanta tam 26 kg; içinde bizimkilerle birlikte bebeğimizin için eşyalar (bebek çantası, battaniye, bezler ve emzik) var kimsenin bilmediği. Benim boynumda çapraz astığım bir çanta, içindeyse biraz para. Eşimin koluna girmişim ama hayır, taşıyor aslında beni, kavramış belimden ve kolumun altından, ayakta tutmaya çalışıyor. Diğer elinde ise başka bir çanta, biraz yiyecek ve içecek.

Yürüyoruz bata-çıkta, bu yığma toprak üstünde ve gittikçe soğuyan havada. Başım hep yerde ama yine de fark etmiyor ve çukurlarda birikmiş sulara basıyorum. O gece ilk kez fark ediyorum, su birikintilerinin olduğu toprak yolda yürürken; ay ışığından bazı yerler parlak bazı yerlerse koyu görünüyor. Önce, sanki parlak yerler sudur oralara basmamalı diye düşünüyorum, ama sonra anlıyorum ki aslında parlak görünen yerler kuruymuş. Ve oradan yürünmeliymiş. Ama ıslak artık ayaklarım, çok geç.

Kaçakçının sesi geliyor, kızıyor Iraklı adamlara yüksek sesle konuştukları için. Uzaklarda askeri kulelerin ışıkları. Birden upuzun bir ışık tarıyor tüm alanı. Hepimiz sessizce ve büyük bir korkuyla eğiliyoruz olduğumuz yerde, kaçakçının talimatıyla. Farkettiler mi acaba bizi, yoksa sıradan kontroller mi, anlamıyoruz. Bir süre

¹ Bu yazının orijinal versiyonu Birgün gazetesinde yayınlandı (06-10 Ağustos 2020).

bekledikten sonra, doğruluyoruz yerlerimizden. Bu anda botların şişirilmesini istiyor kaçakçı, erkeklerden. Nehre yaklaşıyoruz demek ki. İki koca lastik bot, bir pompa ile şişiriliyor, her birini dörder adam taşıyarak yola koyuluyoruz yeniden. Ancak kısa bir süre sonra, biz yürürken yine en arkadan, ileride tüm grubun yavaşladığını fark ediyoruz. Yanlarına varınca görüyoruz ki kenarları betondan upuzun bir su kanalı kesmiş önümüzü. Kenarları eğimli sözde ama yine de çok dik. İçinde de su var, az da olsa. Devletler iyi çizmiş sınırlarını! İki kaçakçı tartışıyor aralarında, ilk kez mi kullanıyorlar bu yolu, bilmiyorlar mıydı bu engeli! Geçilemeyeceğini anlayınca kanalın, dönüp sağa doğru, kanal boyunca yürümeye başlıyoruz bulabilmek için bir geçit. Bir köprüden bahsediyorlar, hemen yakınında bir kule olan bir köprüden! Çok sessiz olmamız gerektiğini, yoksa yakalanabileceğimizi söylüyorlar. Ve bizi uyarıyorlar. "Eğer ki yakalanırsak bizi ele vermeyeceksiniz, biz de kaçakmışız gibi davranacağız, yoksa sizi mahvederiz!"

Korkuyorum, henüz yeni başlayan ama gittikçe uzayan bu yolda. Bir saat demişlerdi ama belki üç saat oldu ve biz hala yürüyoruz, bu kez grupla birlikte, onların hemen ardısıra. Çocuklarım bırakamaz, bırakmamalı çünkü, önümüzde büyük bir çeviklikle yürüyen o gençlerin ellerini, hiç değilse bu kanalı aşana, o gözetleme kulesini geçene kadar. Bu yüzden zorluyorum kendimi ve sıklaştırıyorum adımlarımı çocuklarımla kalabilmek için yan yana. Neyse ki çok geçmeden ulaşıyoruz, o köprü dedikleri, kanalın toprakla doldurulmasıyla oluşmuş geçide. Kule ne kadar yakınımda şimdi! Ürkütücü bir an, tedirginliğimi bastırmaya çalışıyorum eşimin elini daha da sıkı tutarak. Çok sessiz ve hızlı adımlarla nihayet geçiyoruz kanalı, kuleyi ve ıssızlığa karışıyoruz.

Tedirginliğim, sancımla yer değiştiriyor. Dayanılmaz boyutta şimdi, yürüyemem daha fazla! Gitgide grubun gerisine düşüyoruz! Başlarda, özellikle o askeri kule civarında ara ara durup kontrol ediyordu herkes birbirini ama gün ağarmaya başladıkça acele ettiklerinden daha seyrek bakar oldular geriye! Ne yapacağız şimdi, nasıl yetişeceğiz onlara! Çocuklarım önde, bense dayanamıyorum artık ve çöküyorum yere geride! Eşim yanımda, elimi sımsıkı tutmuş yine, ben kıvraniyorum sancı içinde! Sanırım artık gelmek üzere bebek! Ama hayır, şimdi değil. Nehri geçmeliyiz. Askerlere yakalanmak, burada kalmak olmaz, olmamalı! Bu yüzden düştük ya yola. Sakın, şimdi olmaz bebeğim, lütfen!

*yollar uzak ay bedir
sirtımda gümüş hançer
yürürüm de ölemem
kan damlatır karanfil*

Kırık bir kurşunkalemin şiiri / Behçet Aysan

Gün iyiden iyiye ağarmış ve aramızdaki mesafe açılmışken iyice, son bir güçle ayağa kalkıyorum. Yürüyoruz, yürüyoruz büyük bir yalnızlıkta ve sessizlikte -sessizliği tek bozan peşimden sürüdüğüm ayaklarım. Peki nerede çocuklarım, nerede diğer insanlar? Bir süre sonra, birilerini fark ediyoruz önümüzde, Suriyeli iki kadın ve bir erkek, onlar da geride kalmış. Demek ki doğru yoldayız. Derin bir "oh" çekerek devam ediyoruz yürümeye, ama yok, ne başka kimseyi görüyoruz ne de bir ses duyuyoruz artık! Yürüyoruz yalnızca yan yana ve o kadar bilmiyoruz ki ne yapacağımızı, her birimize kalan birbirine eklenen, daha da yoran, artan yalnızlıklarımız oluyor, ta ki o kuru toprak, o çorak arazide yemyeşil sazlıklar ilışene kadar gözümüze. Su, hayattı değil mi! İşte burada, tam bu anda, bunu anlatıyor o sazlıklar ve bodur

ağaçlar bize. Ulaştık artık nehre. Hangi yöne gitmeli şimdi? Kıyısına yanaşabilsek aslında nehrin, belki göreceğiz diğer insanları ama ne mümkün ağaçlardan, sazlıklardan! Kaybolduk belki. Çocuklarım peki, çocuklarım nerede! Nefesim kesiliyor sanki! Eşim sakinleştirmeye çalışıyor, "belki botları rahat indirebilecekleri bir yer bulmak için ilerlemişlerdir" diyor. Sonra da neden bilmem sağa dönüyor, diğerleri de itiraz etmeden geliyor peşimizden, nehir sol yanımızda şimdi. Gücümü toparlamaya çalışıyorum yeniden. Daha hızlı yürümeli, bir an önce bulmalıyız onları. Çocuklarımı kaybetme korkusu sarmışken tüm benliğimi, müthiş bir gürültü ile irkiliyorum! Tüm o sessizliği bozan, sarsan bir ses! Korkuyorum. Biri mi düştü nehre, ateş mi açıldı yoksa uzaklarda görünen askeri kulelerden? Sesler tekrarlanmaya devam ediyor ardı ardına.

Ağaçların seyreltiği bir yerde görünce nehri, anlıyoruz bu seslerin ne olduğunu. Pelikanlar! Koskocaman, bembeyaz kuşlar. "Balık avlıyorlar" diyor eşim, "kanatlarını suya sertçe çarpıp ilerleyerek balıkları korkutup kıyıya sürüyorlar". Her şeye rağmen yaşamın inatla devam ettiğini hatırlatıyorlar! Bir huzur kaplıyor yüreğimi kısacık bir an. Ve siliniyor hemen sonra.

*yapraklarım yok artık kuşlarım yok
büsbütün viran oldu dağlarım
ezberimdeki türküler de savrulup gitti
ömrümün karşılığı kalmadı sesimde
sesimde yalnız ormanların gümbürtüsü
Kalbim unut bu şiiri /Ahmet Telli*

Çünkü hala kimseler yok görünürde. Belki de yanlış yönde! Geri dönüyoruz, bu kez nehir sağ yanımızda, sol yanımızsa göz alabilirdiğine açık, düz bir arazi, aşip geldiğimiz yol. Gücümün tükendiğini hissediyorum yine... Sakinleştirmeye çalışıyor eşim, eli elimde, "bulacağız" diyor "korkma!"

Yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz. Bir an birinin arkamızdan koşarak geldiğini fark ediyoruz. Korkuyoruz önce, ama hemen sonra anlaşılıyor durum. Bizi aramaya çıkmış kaçakçılardan biri. Sevincimin tarifi yok şimdi. Kaçakçı söylene söylene ilerlerken hızlıca önden, koşar adım takip ediyoruz onu. Vardığımızda nehir kıyısındaki insanların yanına, yan yana çökmüş daha da küçülmüşken, narinlikleri kalmış sessizlikleri dilsizliğe dönüşmüşken, korkuları gözlerinden taşmış gözyaşları derya olmuşken buluyorum yavrularımı. Yürek dağılayan bir hasretle sarılırken onlar bana, öpüyorum ikisinin de gözlerinden.

*bahar mührünü vurmuş leylaklar
açmış, uzansam bir kiraz dalı
içimde koşup duruyor bir maral
gelincik tarlaları çiğlik çiğliğe
Bir kiraz dalı / Behçet Aysan*

Sabah. Artık doğum yaklaşıyor sanki, aslında var daha zamanı, az da olsa. Ama bunca zaman yürümek ve çocukların korkusu sarstı sanırım iyice. Sancıdan kıvraniyorum ve bu kez gizleyemem! Tam da nehir kenarına ulaştığımızda, tam da karşıya geçmeye hazırlanırken, düşüyoruz kıyısında, bize aslında çokook uzak olan bir nehrin! Ne Dicle'nin ne Fırat'ın. Taşdığı acılarıyla geçtiği toprakları kanatan Meriç'in. Eşim oturuyor yanıma, ellerimi alırken avuçlarına, göz göze geliyoruz. Gökyüzü gözlerine inmiş sanki, gök olmuş, bulutlanmış. Kaçırıp gözlerini sarıyor beni, daha sıkı sarıyor güç vermek için, hem bana, bir de kendisine, biliyorum.

*de gülüm! de ki: ela bir günde geleceğim
İstanbul darmadağın olacak, saçlarım
darmadağın. hepsi, darmadağın!
üzülme gülüm! toparlanacağız, birlikte,
ayağa da kalkacağız, yürüyeceğiz de gülüm
hem de çelikten toprağını dele dele hayatın!*

De gülüm / Küçük İskender

Yol boyu, hep önde, kaçakçıyla birlikte yürüyen Türkiyeli kadın, ilk o fark ediyor beni ve geliyor yanıma. İlk kez görüyoruz gün ışığıyla birbirimizin yüzünü. Su çıkarıp çantasından yüzümü yıkıyor. Sonra, Iraklı adamlardan biri geliyor, doktormuş, nabzıma bakıyor ve çok düşük olduğunu söylüyor. Doktor olduğunu öğrenince seviniyorum ve yardım eder umuduyla söylüyorum artık hamile olduğumu. Birden karışıyor ortalık! Kaçakçı gelip yere, nehir kenarında, o ıslak toprağa iterek omuzlarımdan yatırıyor beni sırtüstü. “Hayır” diyor, “bu halde götürmem seni, teslim ol askerlere ve git bir hastaneye!” Iraklı doktor da onaylıyor onu, “asla gelmemelisin” diyor “bu halde”! Bense “olmaz”, diyorum, “bunu yapamazsınız, paramızı verdik ya biz, götürmek zorundasınız”! Asla dönemeyiz artık, hem ne kaldı ki geride; yıkık evlerimiz ve ölüm kokan sokaklarımız dışında! Yaşamalı çocuklar, bu çocuklar yaşamalı! Sancım korkunç, nefes aldırıyor, sıkıyorum, daha çok sıkıyorum dışırimi ve doğruluyorum beni yatırdıkları o ıslak topraktan, dayanabileceğimi göstermek istiyorum onlara ve yalvarıyorum bir yandan gözlerinin ta içine bakarak, içimde yangınlarla.

*Ahmet abi, güzelim, bir mendil niye kanar
diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar
mendilimde kan sesleri.*

Mendilimde kan sesleri / Edip Cansever

Nihayet diğer kaçakçı, “tamam” diyor, kabul ediyor. Bu kez Türkiyeli kadın da giriyor koluma, eşimin elindeki çantayı alıyor, ama boynumdaki çantamı istiyor şimdi! Kendince yardım etmek istiyor farkındayım ama olmaz, nasıl güvenebilirim ki ona! Sancılar içinde ve korkuyla anlamaya çalışırken onun aslında kim olduğunu, siyah ojeli elleri ve oldukça dayanıklı ve rahat görünen ayakkabıları çarpıyor gözümü! Bir şeyler söylüyor, önce Türkçe, ardından Kurmanci birkaç kelime, elini çantama uzatırken! Hiç konuşmadan bakışlarıyla anlatıyorum, almasını istemediğimi o çantayı, o da anlıyor ve bırakıyor. Bu kez bir kolumda eşim, diğer kolumda Türkiyeli kadın, kafamda karmakarışık duygularla, korkuyla, acıyla, sancıyla yeniden bir süre daha yürüyoruz.

Karşı kıyı. Yeni hayat. Ne kadar yakın ve ne kadar uzak. Devrilen botlar denizlerde ve nehirlerde. Yitip giden onca insan. Bilirken tüm bunları düşmek yine de bu yola, iki küçük çocukla, karnımda bebeğimle. En uygun yerine ulaştınca nehrin, yan yana bağlanıyor iki bot, bir an önce geçmek için karşıya belki, ya da bu koca nehrin akıntısına daha güçlü karşı durabilmek için. Bilmiyorum. Düşünemiyorum hiçbir şey. Acımı, sancımı hissetmiyorum şimdi. Sırayla geçip dengeli bir şekilde oturmaya çalışırken bota, tek hissettiğim, korku. Müthiş bir korku! Tüm o okuduğum, duyduğum ve aslında en yakınlarımdan bildiğim içimi yakan o gerçekler geliyor gözümün önüne. Korkuyorum, çocuklarım için, doğmamış bebeğim için.

Çocuklarım. Alan bebektir ismi, “Aylan Kurdi” diye biliniyordu nehrin bu yakasında. Ne farkları vardı bu güzel çocukların birbirinden. “Küçük

cansız bir beden kıyıya vurdu” diye atılmıştı manşetler, Eylül’ün ikisinde, 2015’te. Ve tarih bugündü bir yandan, tam da bu andı, ve yarındı!

“Küçük bir beden”! Yiten bir canı anlatan sığ sözcükler! Küçücük bir çocuğu oysa o, kocaman bir candı! Yaşamın ölçü birimi neydi, yıl mıydı, yaşı mıydı bir canın?

*kanlı aktığından habersiz
ırmaklar gibiydi insanlık;
kendi şarkısının dilsizi,
kendi düşünün körü,
sağırı kendi çılgılığının.*

Kız Ali / Nihat Behram

Üç yıllık bir ömürdü onunkisi, kocaman bir yaşanmışlıktı, tıpkı birlikteyken yiten abisinin ve annesinin gibi! Ölümünden kaçıştı, onlar gibi bizi de bu yollara düşüren kucaklarımızda çocuklarımızla. Ve biliyorduk. “Kimse çocuğunu bir kayığa bindirmezdi, su karadan daha güvenli olmadıkça!” (Yurt / Warsan Shire).

Bize ilk eşlik eden kaçakçı dönüyor artık buradan. İkinci kaçakçı bir botun önüne oturuyor, Iraklı doktor da diğer botun önünde, ikisi birlikte kürek çekecekler. Ama Iraklı doktor çekemiyor küreği, çekememekten öte bilmiyor sanki nasıl yapılacağını. Nehir geniş, akıntı çok! Türkiyeli kadın çekmek istiyor küreği, ama botun dengesi yüzünden diğer bota geçmesine izin vermiyor kaçakçı. Öfkeyle, yerini biraz değiştirip, orta bir yer bulmaya çalışıyor. Peki bu genç, bu zayıf adam nasıl karşı koyacak bu koca nehrin akıntısına? Ya botlar arasındaki ipler koparsa! Can yeleklerimiz de yok. Yalnızca herkesin ellerinde, sırtında kocaman çantaları var! Düşsek nehre kurtulmamızın imkânı yok bu halde, biliyorum. Ne çok duyduk Ege Denizi’nde, burada, Meriç Nehri’nde bizim gibi insanları taşıyan botların devrildiğini ve onlarca kişinin boğulduğunu. Nehirde kaçakçılar taşıyordu belki insanları botlarla, ama denizde daha farklıydı her şey. Yalnızca çok ucuza yaptıkları, o bot dedikleri şeylerin nasıl kullanılacağını gösteriyorlardı birkaç göçmene ve bırakıyorlardı onları öylece o sahte botlar üzerinde, sahte can yelekleri ile! Ne kadar çok insanı yollamışlardı ölüme böyle! Alan bebek de onlardan yalnızca biriydi işte!

Bu düşünceler ve tüm gerçekler acıtırken yine yüreğimi, bizi botlarda tek başına bırakmayan kaçakçı başarıyor! Olanca gücüyle o tek küreği çekerek geçiriyo bizi karşı kıyıya. Mevsim kış, toprak çamurlaşmış, nehre, çamura bata-çıkıyor iniyoruz botlardan. Ve botlar çekiliyor nehrinden hemen! Koşar adımlarla kıyıdaki ağaçların altına geçip, çoraplarımızı değiştirip ayaklarımızı, ayakkabılarımızı temizlemeye çalışıyoruz. Bazılarıysa, o kadar gömülmüş ki çamura, pantolonlarını çıkarıp yenilerini giyiyorlar. Türkiyeli kadının elinde koca bir paket ıslak mendil-sırayla dağıtıyor herkese. Herkes daha da canlanmış sanki. Daha iyi, daha mutlu. Nehir, hepimizin en büyük korkusuymuş demek ki. Ve biz, başarmıştık! Şimdi, sanki, aslında çamurdan arınmaya çalışmıyor da bir düğüne gitmek için hazırlanıyoruz. Nehrin kıyısında, ağaçların dibinde, havası indiriliyor botların ve bir tanesi bırakılıyor orada –neden bilmem, belki ihtiyaç kalmadığından artık ikisine de! Vardık ya nihayetinde bu kıyıya, her şey daha rahat olacak –olacak umarım! Belki de kaçakçı dönüşte kullanacak! Yalnız bizimkinin dışında birkaç bot daha var etrafta, bir de çamura bulanmış pantolonlar, çoraplar ve bir sürü konserve kutusu. Ne çok insan geçmiş bu yollardan, ne çok insan. Tıpkı bizden öncekiler gibi biz de ardımızda bırakıyoruz çamurlu neyimiz varsa ve yola koyulmayı bekliyoruz kaçakçının peşi sıra. Ama bu aydınlıkta

yürüyemeyeceğimizi söylüyor kaçakçı. Şimdi, daha içlere ilerleyip saklanma ve karanlığın çöküşünü bekleme zamanıymış! Tam da en büyük engeli aşmış, nehri geçmişken, korkumuz azalmış, umudumuz artmışken, tam da artık varmak üzere olduğumuzu düşünürken, nereden çıkmıştı bu saatlerce bekleme işi! Bırakırken o koca nehri arkamızda, yürümeye çalışırken o bodur ağaçların arasında, sığındıkları ormanın kışında incecik kıyafetleriyle donan insanları hatırlıyorum. Her anına ölüm yazılmış bir yol bu! Her anına. Sancım gittikçe artıyor, elim karnımda, bebeğimi düşünüyorum. Bu acı, bu korkunç acı beni bebeğime kavuşturacak, daha önce de böyle oldu ya hani, biliyorum. Böyle böyle biraz da olsa rahatlatmaya çalışırken hiç değilse ruhumu ve kafam önümde yürürken diğerlerinin ardı sıra, onlarca hayvan leşi çarpıyor gözüme. Yo, hayır, leş demek doğru değil, yalnızca kalan iskeletler. Ama öyle ki neredeyse tüm vücut aynen duruyor, bütün parçalar hala birbirine bağlı çoğunda. Komple baş, boyun, göğüs, kaburgalar. Ya da komple kalça ve bacaklar. Ve inanılmaz çok sayıda boynuzlar ve toynaklar. Neydi bu, neyin işaretiydi bu dağılmamış iskeletler. Vurulan ve bırakılan ve çürüyen hayvanlar? Vuran kim peki? Avcılar olamaz bu bölgede! Askerler? Bilmiyorum.

Bir süre sonra, nehirden uzakta, ağaçların ve çalılıkların arasında bir düzlük bulup, tüm nemine ve serinliğine rağmen, oturuyoruz çimenlerin üzerine ve beklemeye başlıyoruz. Tedirgin bir bekleme! Yine de herkes rahatlamaya çalışıp yanlarında getirdiği yiyeceklerden yemeye başlıyor. Mizgin ve Azad çok acıkmış, önce onları doyuruyoruz. Herkes yemeğini yedikten sonra bir yerlere uzanıp uyumaya çalışıyor. Afganistanlılar herkesten biraz daha uzağa geçip yanlarında getirdikleri siyah büyük çöp torbalarının içine girip uyuyorlar. Ne akıllıca bir fikir! Soğuktan, rüzgârdan ve ıslaklığından toprağın ne güzel korunuyorlardı şimdi. Bense titriyorum! Öyle titriyorum ki, yakınımızda uzanmış olan Iraklı doktor bunu farkedip çantasından bir yağmurluk çıkarıp giydiriyor bana, ve tek tek de illikler düğmelerini. Sonra da uzanıp yeniden uyumaya çalışıyor, ama olmuyor, sürekli irkilerek uyanıyor. Türkiyeli kadın da uyumuyor, sırtını dayamış bir ağaca, oturmuş bekliyor öyle. Kaçakçı, geçmiş bir çarşafın altına uyuyor hemen onun yanında. Suriyeliler, solda, ötemizde, başka bir ağacın dibinde yan yana. İçlerinden bir kadın çekmiş dizlerini göğsüne, örtmüş bir şalı komple başından aşağı, soğuktan korunmaya çalışıyor.

O incecik yağmurluk azaltsa da titrememi, sancım başlıyor bir kez daha. Kısa bir süre sonra da ıslaklık hissediyorum bacaklarımda, suyum mu geliyor yoksa? Hemen eşime söylüyorum, elini tutup doğruluyorum uzandığım topraktan, bir şey söylemeden kimseye daha da içlerine çekiliyor ormanın, çocuklarımızla. Türkiyeli kadın, bizi izliyor, ama belli ki anlamıyor ne olduğunu. Bebeğim geliyor! Herkesten uzakta bir yerde, ıslak çimlere üzerine uzanıyorum güçlülükle, eşimin eli elimde yine, sınıksız tutmuş bırakmıyor, Azad ve Mizgin ise şaşırılmış bir şekilde bana bakıyor. Bir an Ruhut ve Botan'ı görüyorum onların gözlerinde. Ve o güzel anneleri düşünüyorum hatırıma yine. Annesi evde tek başına doğum yaparken onlar da izlemişti annelerini böyle şaşkınlıkla, öyle anlatmıştı Muntazam. O nasıl tek başına doğurmuştu bebeğini, nasıl kesmişti göbek bağına bebeğinin, kendi elleriyle. Ben de yapabildim, hem yalnız da değildim, eşim vardı yanımda. Ama hayır! O güzel bebek, Muntazam'ın yavrusu. Daha iki aylıktan. Ahhh. Dilim varmıyor söylemeye! Biri olmalı yanımda, bir kadın! Doğum başlıyor, evet, evet, başı geliyor bebeğimin! Mizgin'e koşup hemen Türkiyeli kadını çağırmasını, bebeğin başının geldiğini söylemesini istiyorum. Aslında o iki Suriyeli kadın Kurmanci ve Arapça konuşuyor ve bilmeseler de Soranice onlarla anlaşmak daha kolay aslında, ama hayır, hiç gelmediler ki yanıma, belli ki çekiniyorlar, korkuyorlar, o

yüzden Türkiyeli olan gelmeli! "Sere zarok" diye diye koşuyor Mizgin. Ve hemen Türkiyeli kadınla birlikte geri dönüyor. Kadının elinde küçük bir çakı. Şok olmuş bir şekilde bana bakıyor önce. Ardından hemen toparlıyor kendini, oturuyor ayaklarının dibine ve yavaşça çekip alıyor bebeğimi içimden. Bebeğim onun ellerinde artık, eşim başucumda, çocuklarımsa kardeşlerini izliyor –hala bana bağlı olan bebeğimi. Ama hiç sesi yok bebeğimin! Neler oluyor!

Yüreğimin yangını bastırılmışken benim de sesimi, kadın bebeğimin poposuna vurmaya başlıyor, anlamaz bir şekilde. Nihayet az da olsa bir ağlama sesi duyuyorum ve müthiş bir huzur çöküyor üzerime.

*bir çiçek duruyordu, orda, bir yerde,
bir yanlışı düzeltircesine açmış;
gelmiş ta ağzımın kenarında
konuşur durur.*

Bir çiçek / Cemal Süreya

Kadın yeniden ne yapacağını bilmez bir halde bize bir şeyler soruyor, söylüyor, ama yok, anlamıyoruz birbirimizi! Neyse ki o sırada kaçakçı geliyor ve ondan telefonunu istiyor hemen. Birisini arıyor, bir şeyler konuşuyor. Sonra başka birini arıyor, bu kez telefonun hoparlörünü açıyor ve telefonu bacaklarının üstünde gerilmiş eteğimin üstüne koyuyor. Bir kadın, garipsenecek bir sakinlikte, ama güven veren bir sesle bir şeyler anlatırken öte taraftan, o kesiyor göbek bağına elinde getirdiği o küçük çakıyla! Şimdi bağlaması gerekli, ama ip yok! Eşim çok kısa bir an bırakıyor elimi ve çantayı karıştırıyor, her şey vardı aslında çantamızda bebeğimiz için ama nasıl oldu da unutmuşuk ipi! Kadın kaçakçığı yolluyor diğerlerinin yanına, belki bir şey bulur diye. Sonra Suriyeli kadınlardan biri geliyor, elinde incecik küçük bir parça dikiş ipliyle... Bir parça dikiş ipi, başka bir şey değil! Onunla, o incecik iple, o kalın, o sert, o kaygan göbek bağına bağlıyor. Ve biraz suyla yıkamaya çalışıp diğerlerine veriyor bebeği –giyindirmeleri için. Telefon kapanıyor o arada. Kadınlara göz göze geliyoruz. Ben de mutluluk ve minnet var, onun yüzündeyse hafif bir gülümseme. Yine de endişesi okunuyor gözlerinden. Bir yandan ne yapacağını bilemiyor, bir yandan da beni rahatlatmaya çalışıyor, hissediyorum. Konuşmasak da aynı dili, bakışlarımızla destek olup güç vermeye çalışıyoruz birbirimize. Benim kadar, onun da bu güce ihtiyacı var çünkü. Henüz bitmedi ki aslında doğum. "Bebeğin eşi" deriz biz, içimde hala. Ve göbek bağı, hissediyorum, dokuz ay boyunca yavrumu bana kenetleyen o bağı hala bacaklarımızın arasında. Şimdi arındırılması gerekiyor vücudumun, tüm bunlardan. Kadın da biliyor ne yapması gerektiğini de bilmiyor nasıl yapılacağını işte. Bir şeyler soruyor bana. Ama öyle bir haldeyim ki ne cevap verebiliyorum ne de gösterebiliyorum ne yapması gerektiğini. O da telefonu istiyor yine kaçakçıdan, hoparlörü açıyor ve bu kez eşime de tarif ediyor ne yapılacağını, nasıl kuvvetle bastırması gerektiğini gösteriyor karnıma. Bu kez daha çok acı çekiyorum, bıçaklar saplanıyor sanki tüm vücuduma. Eşim karnıma bastıra bastıra iterken içimden bebeğimden kalan tüm parçaları, kadın çekip alıyor her şeyi çıplak elleriyle. Şimdi biraz olsun geçiyor acıları. Halsiz ama daha iyi hissediyorum kendimi. Geçti gitti herşey –umarım. Umarım, diyorum çünkü bilmiyorum ne kadar yırtılma olduğunu, bilmiyorum ne kadar kan kaybedip kaybetmediğimi, kanamanın devam edip etmeyeceğini. Üstüne uzandığım yağmurluğun üzerinde şimdi tüm artakalanlar bebeğimden. Bunların içinde kalmış ayaklarının titremesine engel olamıyorum. Çok üşüyorum.

Çantadan giysilerimi çıkarıyor eşim. Islak mendillerle temizlemeye çalışıyor Türkiyeli kadın beni. Sonra kaçakçığı yolluyor yine, elinde siyah büyük bir çöp torbasıyla geri geliyor kaçakçı, belli ki Afganistanlılardan almış. Hala üzerimde olan yağmurluğumun alt kısımlarını kesip bırakıyor olduğu yerde, -temizlenecek gibi değil zaten, ne doğru düzgün bezimiz, ne de suyumuz var- ve beni, hemen yanıma serdiği poşetin üstüne geçiriyor eşimle. Burada silip her

tarafımı, giydireyor üstümü. Ama başka çorabım yok ki. İlk nehri geçtiğimizde, ilk çamura saplandığımız yerde değiştirmiştik. Tek kalan, doğumda ayağımızda vardı ama onu da nasıl akıl edip çıkarabilirdim ki o anda! Hemen yolluyor Mizgin'i ve kendi çantasını getiriyor, neyse ki uzun bir çorabı varmış, onu giydireyor. Bir an daha iyi hissetsem de kendimi, geçmiyor aslında üşümem, bacaklarım titremeye devam ediyor. Bu kez kaçakçı ile Suriyeli kadına bir şeyler soruyor, neyse ki onda da kısa da olsa bir tayt varmış. Onu da alıp giydireyor içime. Şimdi, üşümemin geçmesi kadar, tayt, çamaşırımı biraz daha sıkı tutacağı için de iyi hissediyorum kendimi. Doğumdan sonra çok kanamam oluyor çünkü, Mizgin ve Azad'ın doğumlarından biliyorum. Ve onca insanın arasında ve o ıslak, soğuk yollarda akmasını istemiyorum kanın bacaklarımdan. Kanamak demek hem halsizlik, dermansızlık demek, belki daha fazla yürüyememek demek! Ama düşünmemeliyim şimdi bunları. Çünkü kucacağımızda artık bebeğim, müthiş bir ferahlık ve huzurla sarıyor onu.

Garip bir heyecan yaratmıştı bebeğimiz grupta. Hem sevinç hem de tedirginlik okunuyordu insanların gözlerinde. Afganistanlılar, grubun en sessiz ve en uzak insanları. Onlar hariç herkes gelip gördü bebeğimi. Kaçakçı ise bir adım daha öteye geçti herkesten ve oğlumuzu kendi isminin verilmesini istedi! İsrarla! O zamana kadar kendisine lakabıyla hitap etmemizi isteyen, ismini bizden sır gibi saklayan o genç adam, birden yenik düştü heyecanına ve söyleyiverdi ismini. "Tamam" dedik, ne diyebilirdik ki başka. Eşim kuran okuyarak fısıldadı ismini kulağına oğlumuzun. Sonra dağıldı herkes.

Türkiyeli kadın yanımda yine. Benimse ağırlarım artıyor yeniden. El yordamıyla anlatıyorum derdimi kadına. Belki yanında bir ağrı kesici ilacı vardır umuduyla. O da telefon ediyor yine. Neden? Bu koşullarda neyin hassasiyeti bu? Ya da belki tam da bu koşullar içinde olduğumuzdan böyle davranıyordun, kim bilir! Yanlış bir şey yapmaktan, bize bir şey olmasından korkuyor belli ki! Telefonu kapattıktan sonra çantasından bir hap çıkarıp veriyor. Üzerine de bebeğimi emzirirken bitik bir halde, bir şeyler yedireyor bana, bu kez Suriyeli kadınla birlikte. Bir parça çikolata, birkaç tane hurma ve bir lokma ekmek. Sonrası. Azad ve Mizgin sürekli öperken kardeşlerini, ben bebeğim koynumda huzurlu bir uykuya dalıyorum.

Ağır ağır ilerliyor zaman. Saatlerdir bu ormanın içinde, ıslak çimenlerde uzanmış güneşin batmasını bekliyoruz. Daha iyiyim, tüm ağırlarıma rağmen! Bebeğim, öyle güzel ki. Umarım dayanırsın bebeğim ve umarım ağlamazsın çok! Duyulmamalı sesimiz! Herkes tedirgin ya işte tam da bu yüzden, biliyorum. Nihayet güneş batmak üzere ve yavaştan yola koyulma vakti. Az kalmış olmalıydı yolumuz, öyle demişlerdi. Ama saatler geçtikçe anladık ki büyük bir yalandı bu! Eşim yine kolumda. Sırtındaki çanta daha hafif bu kez. Mizgin ve Azad yine Iraklı gençlerin ellerinden tutmuş, önde ilerliyorlar. Bebeğimizi ise, artık kardeşim, teyzesi dediğimiz Türkiyeli kadın taşıyor. Taşıyor ama yoruluyor bir süre sonra. Kaçakçı ile konuştuğunu görüyorum, biraz da o taşıyor, ama olmuyor, sonra Afganistanlılarla konuşuyor kaçakçı. Ve hiç seslerini çıkarmadan beş adam dönüşümlü taşımaya başlıyorlar bebeğimizi.

Yol bitmiyor. Dağlar, tepeler, dereler, nehirler aşılıyor. Tırmanıyoruz tepelere ve inmeye çalışıyoruz bayırlardan, yamaçlardan. Bitmiyor. Ağrıdan, yorgunluktan takatim kalmıyor artık. Ama bitmiyor. Ara ara kısa bir süreliğine de olsa dinlenmemize izin veriyor kaçakçı, yine de çok zor işte! Özellikle sulardan geçmeye çalışmak! Bazı yerlerde su çok geniş, ama bir yandan da çok sığ ve sazlarla kaplı, o yüzden botu kullanamıyoruz! Oysa bize yalnızca bir nehri, o da botlarla geçeceğimizi söylemişlerdi. Neyse ki Iraklı genç adamlar bırakıyorlar çocuklarının ellerini ve geçerken sulardan kucaklarına alıyorlar onları.

Bebeğimi taşıyan Afganistanlılarsa her su başına geldiklerinde, onu Türkiyeli kadına veriyorlar. Korkuyorlar, biliyorum! Bir şey olmasından korkuyorlar, belki düşürmekten onu, anlıyorum ama yapamıyorum hiçbir şey. Aynı korku o kadında da var, biliyorum, o ilk yürüyerek geçmek zorunda kaldığımız dereye hissetmişim o tedirginliğini. Sırtımızda çantalar, elimizde ayakta balar, kör karanlıkta, bata çıka bir dereden geçmeye çalışmak; ben ağırlarımla, o elinde bebeğimle! Zordu, ama inanıyordum ona, yapabiliirdi. Derelerin geniş olduğu yerlerde, eşim beni karşıya bıraktıktan sonra geri dönüp ona yardım ediyor, ediyor da bitmiyor işte hala yol. Bazen bir köyün ışıkları seçiliyor uzaklardan. O anlarda, "tamam artık, bitti, ulaştık" dediğim her an, yeniden başka yollara sapıyoruz. Yol uzadıkça uzuyor, saatler geçiyor, ama bitmek bilmiyor. Ne kadar yürüdük bilmiyorum, ne kadar koşup kaçmak, ne kadar saklanmak zorunda kaldık, bilmiyorum!

Bitmişken herkes yorgunluktan, "duralım biraz" diyor kaçakçı. Çocuklar sessizce ağlamaya başlıyorlar yeniden, ne kadar dayanabiliirdi ki bir çocuk bunca soğuğa, karanlığa, yorgunluğa, uykusuzluğa ve de artık açlığa. Çocuklarımızı böyle görmek, onları böyle çaresizce izlemek zorunda kalmak. Tarifi yok ki bunun.

*her çocuk
şimdi sonsuz bir şiiirdir bizde
sesi bir tutam sevinç
gülüşü bir top ateştir
yanar durur içimizde
bazen ışık olur aydınlatır bizi
bazen yangın olur yakar
yandıığımızı söyleyemeyiz
hatalar kana bulanır bir anda
şarkılar susar
nasıl başlar bir ağıt bilemeyiz.*

Bir derenin akışında / Adnan Yücel

Yorgun ve kederli sessizliğimizi kaçakçının sesi bölüyor. Afganistanlılara sesleniyor. O, grubun en hazırlıklı yola düşenlerine. Yine herkesten uzak bir yere çekilmiş, bu kez lavaş ekmeklerine ketçap ve mayonez sürüp yedikleri sırada, bize, çocuklarıma da bir parça ekmek vermelerini söylüyor. Ketçaplı mayonezli bir lavaş ekmeği. Ses çıkarmadan alıyor eşim ellerinden ve bölüşüp yiyoruz birer lokma.

Ve düşünüyoruz bir kez daha yollara. Bu kez düz bir toprak yolda ilerliyoruz, sanki bir tarla içinde. Bir süre sonra tel örgülerden ve dikenli tellerden oluşan bir çit çıkıyor karşımıza. Çitin bir tarafı kesilip kapı gibi yapılmış ve bir halatla kesildiği yere bağlanıp kapatılmış. Çözüp halatı kaçakçı, açıyor sözde kapıyı. Biz hızlı hızlı geçip gittikten sonra da bağıyor yeniden ve kapıyor arkamızdan. Belli ki sık kullanılıyor burası, yol da o yüzden düzgündü öyle, peki neresiydi burası, kimdi kullanılan burayı, neyi bırakıyordu arkamızda o dikenli teller, neydi önümüzde olan, yoksa yaklaşıyor muyduk artık? Düşünürken bunları ve güç vermeye çalışırken kendime, yakınlardan gelen bir su sesi, alıp götürüyor her şeyi. Belli ki yeniden bir dereye yaklaşıyoruz... Artıkça suyun sesi, söylenmeye başlıyor herkes. Kaçakçı, yeniden "bu son" dese de inanmıyoruz artık ona. Yalnızca kalan son takatle takip ediyoruz onu, başka ne gelir ki elden. Burada botun kullanılacağını ama yeniden şişirilmesini gerektiğini söylüyor. Birkaç kişi botu şişirmeye çalışırken, ben bebeğimi alıp otuyordum dere kıyısında bir yere, Türkiyeli kadın da yanıma geliyor. Ben bebeğimi izliyorum, o yıldızları izliyor. Ben endişe içindeyim, o ne düşünüyor bilmiyorum. Bebeğim çok sessiz, kimse bu nedenle endişe etmemesi gerektiğini anladı belki ama yine de yol uzadıkça böyle ve yorgunluk ve takatsizlikle boğuşurken herkes, bizi daha da yük, ayak bağı gibi görmelerinden korkuyorum.

Kafamda onlarca soru. Yiyip bitiren sanki beni! Tek bir botla kaç seferde geçebilir bunca insan karşıya? Ya dönüp bizi almazlarsa, bırakırlarsa o soğuk kör karanlıkta, o bilinmeyen ıssız topraklarda? Ne yapmalıyız? İlk değilse de –karşıda tek başımıza kalmaktan da korkuyorum çünkü- ikinci seferinde binebilmeliyiz o bota ve bu kez biz tutmalıyız çocuklarımızın ellerinden, ne olacaksa, ne yaşayacaksak onların yanında olmak için! Ben düşünürken bunları, kaçakçının bağırışlarını duyup göz göze geliyoruz Türkiyeli kadınla, ne olduğunu anlamaya çalışırken de herkesin etrafa dağılıp bir şey aradığını görüyoruz! Nasıl bir şey bilmiyorum ama pompanın bir parçasını düşürmüşler sanırım, o yüzden botu şişiremiyorlarmış. Peki nasıl bulunacaktı ki bu kör karanlıkta, o küçük parça! Kim bilir neresinde düşmüştü saatlerdir yürüdüğümüz bu yolun? Böyle olmamalı, burada, bu şekilde bitmemeli! Türkiyeli kadın doğrulup kalkıyor. Hissediyorum ondaki umutsuzluğu da. Yine de koyuluyor arama işine. İnanması güç ama bir süre sonra bulunuyor aranan parça! Bot yeniden şişiriliyor ve yapılan birkaç sefer sonunda geçiyoruz hepimiz karşıya, yine çamurlara bata çıka! Ama kafamda plandığım o hesapları yapmadan, yapmadan. Sırayla bindirirken bizi bota, seçerken kimlerin olması gerektiğini her seferinde kaçakçı, belki artık yorulduğumdan, belki güvenmek istediğimden artık, hiç sesimi çıkarmadan, hiçbir şey düşünmeden, düşünmeden binıyorum bota söylediği gibi.

Sonrasında, yeniden ıpsık ayaklarımızla takip ediyoruz kaçakçıyı ve yürüyoruz bir süre daha! Neden “bir süre” diyorum! Çünkü bilmiyorum, saatler ya da belki yalnızca dakikalar geçiyor, bilmiyorum. Tüm zaman kavramı yitmiş sanki!

*varamaz elim
ayvasına, narına can dayanamazken,
kırar boynumu yürürüm.
kurdun, kuşun bileceği hal değil,
Sormayın hiç
Laaaaa...*

Diyarbakir kalesinden notlar ve Adiloş bebenin ninnisi / Ahmed Arif

Ve yine bir su kenarındayız. Gece karanlığında kestiremiyorum çok, ama, yalnızca onlarca küçük derenin, gölcüğün içinde, arasında yürüyoruz sanki. Yürümek değil aslında bu, debelenip ilerlemeye çalışmak. O çamurlar hele. İyice ağırlaştırıyor adımlarımızı. O taşlar ve diğer her şey, ayaklarımıza batan, kesen, yürümemizi daha da güçleştirir! Ne kadar uzun sürdü bu kez! Nihayet suların ortasında küçük bir tepenin üstünde duruyoruz, izbe bir yapı var, içinde dinleniyoruz bir süre. Dizlerimize kadar ıslanmışız, titriyor herkes! Kaçakçı “kalmalıyız” diyor “burada, bu gece!” Herkes birbirine bakıyor ve yeniden o büyük umutsuzluk okunuyor, o karanlığa rağmen, tüm gözlerde. Hayır, artık bitmeli bu yol! Kimsenin takatı yok artık yürümeye, evet, ama yeniden beklemek olmaz, bu kör karanlıkta, sular ortasında, sırlıslıklam ve çamurlar içindeyken daha fazla beklemek olmaz, bekleyemeyiz! Hem ne ekmeğimiz ne de suyumuz var artık. Bilmiyorduk ki yolun bu kadar uzun süreceğini! O yüzden itiraz ediyoruz hepimiz, gerekirse yakalanalım ama artık yeter, bitsin artık bu karanlık gece ve bu sonu bilinmez uzun yol! Bir şey demiyor, diyemiyor kaçakçı ve yeniden başlıyoruz yürümeye!

Yeniden bir dere çıkıyor karşımıza. Öyle ki artık sesi çıkmıyor kimsenin, bir “of” bile çekmiyoruz. Yalnızca nasıl karşıya geçeceğimize bakıyoruz. Bu kez dere derin ama botla geçemeyeceğimiz kadar da dar! İçinde, suyu diğine kesen, karşıya kadar uzanan, demir, altı düz, üstü parmaklıkları, kapı benzeri bir şey, set gibi bir yapı var! Önce kaçakçı geçiyor, karşıya nasıl geçeceğimizi göstererek; çıkıp bu demir şeyin üstüne, yan durup, tutunarak parmaklıklarına geçmeliyiz karşıya. Yalnız parmaklıkların arasından basacak yer bulmaya çalışmak zor, dar çünkü aralıklar. Bir de karşı

kıyı, bu kısımdan daha yüksek, o yüzden, karşıya geçen arkasından geleni çekecek yukarı. Iraklı genç adamlar, kucaklarında çocuklarıyla zor da olsa tutuna tutuna parmaklıklara, geçiyorlar karşıya. Kıyıya onlardan önce çıkanlar alıp çocuklarını, çekiyorlar yukarı. Sıra bizde. Bebeğimse Türkiyeli kadına çoktan verilmiş bile. Eşim önce çıkıyor o kapı gibi yapıya, biraz yana geçip beni çekiyor, iki elimle, tutunacak gücü zor bularak, ama yine de bularak sıkı sıkı tutunuyorum parmaklıklara, eşim tutuyor yine de bir kolumdan, birkaç adımdan sonra ulaşıyoruz karşı kıyıya. Sıra, Türkiyeli kadınla bebeğimizde. Sırtında çantası, kucağında bebeğim. Nasıl geçeceğine bakıyor tedirginlikle –benim gibi! Bebek taşıma çantasının kulpu çok kısa. Koluna takamaz, ama tek eliyle de tutunup geçemez ki. Elini boşta bırakacak şekilde takıyor yine de koluna –ya koparsa o bez kulplar! Ve iki eliyle tutunarak parmaklıklara, tıpkı o Iraklı adamlar gibi, yavaş yavaş ve büyük bir dikkatle geçmeyi başarıyor ve hemen bebeğimi uzatıyor bir gayretle eşime. Eşim, uzanıp önce bebeğimizi alıyor, sonra onu çekiyor yukarı. Nihayet bir dere de böyle aşılmış oluyor. Ve yürüyoruz, yürüyoruz, yürüyoruz yine. Susuzluk iyice düşürüyor takatimi, yalnız kaçakçıda var biraz su, biliyorum ama o da vermiyor işte! Eşim daha da sıkı tutuyor ellerimden bu anlarda. Gözlerindeki o korkunç çaresizliği görmek ne acı, elinden daha fazlasının gelmediği o müthiş sıkıntıyı hissetmek ne zor. İnadına gülümsüyorum gözlerinin ta derinlerine bakarak ve sessiz olmam gereken o anlarda, bu kez ben bakışlarıyla anlatıyorum ona, her şeye rağmen, dayanacağımı, yapabileceğimizi, bunu da aşacağımızı.

*yorgunum diyorsam da inanma, değilim
yaşarım daha yıllar yıllar
ellerim hep böyle yaramın üstünde
acının tarihini düşerim
Şair olmak zarar ömüre / Ahmet Erhan*

Gün yeniden ağarıyor. Bir dağın tepesindeyiz bu kez, karşımızda, uzakta bir köy görünüyor, dinleniyoruz. Bebeğimi emziriyorum bir süre, sonra Türkiyeli kadın istiyor bebeğimi, biraz sevip kaçakçının yanında getirdiği çarşafın bir köşesinden altına giriyor bebeğimle ve uzanıyorlar, ağaçlar altında, o dik yamaçta! En azından belki o biraz korunur soğuktan böylece. Uyumaya çalışıyoruz bizler de biraz, ama çok geçmeden avcı köpeklerinin sesi geliyor yakınlarda bir yerlerden. Kalamayız artık burada, hemen toparlanıp yürümeye başlıyoruz. Zor diye bu tepede hızlı yürümek, yakındaki yola çıkıyor kaçakçı. Ama görüyor köpeklerden biri bizi ve havlamaya başlıyor! Geri dönüp koşmaya başlıyoruz. Avcılar gelmeden, görünmeden kimselere, kaçmalı ve saklanmalıyız. Yoldan çıkıp ağaçlar arasına dalıyoruz, daha hızlı olmamız gerektiğini söylüyor kaçakçı, ama çok zor. Takatim yok, ama yine de zorlayarak kendimi, koşuyorum bir şekilde. Bir süre sonra “tamam” diyor kaçakçı, “kaybettirdik izimizi”.

Saatler geçiyor, yine yürüyerek, yine bekleyerek ve yine saklanarak ve sonunda geliyor beklenen haber, “araç varmak üzere”. Orman içinde saklandığımız yerden aracın bizi alacağı yere doğru geçip, otayolun altında bayır bir yere uzanıp yüzüstü, saklanıyoruz ve kaçakçının talimatını bekliyoruz; o söylediği anda kalkmalı, hiç duraksamadan koşup araca binmeliyiz. Ve nihayet, ve nihayet geliyor araç. Nasıl çıktım o bayırı, nasıl koştum o yolu bilmiyorum! Çocuklarım Iraklıların kucaklarında, bebeğim bir Afganistanlıda. Koşuyor, koşuyor ve doluşuyoruz koltukları çıkarılmış bir minibüsün arka kısmına. Zorla da olsa oturuyorum bir camın dip kısmına ve veriyorum sırtımı bir köşeye. Sonra da bebeğimi alıyorum kucağıma. Türkiyeli kadınsa en arkadan gelip yetişiyor bize. Arkada yer kalmayınca öne oturmasını söylüyor kaçakçı ve geldiğimiz yoldan hızla geri dönüyor. Kadın bana bakıyor ve öne gelmemi istiyor benim de ama izin vermiyor şoför, birden gaza basıyor. Ama bebeğimi veriyorum, en azından bebeğim biraz daha rahat gitsin diye.

Tamamdı, değil mi! Bitmişti artık her şey.

İki gün boyu süren yol, yalnızca yürüyerek, dağdan, taştan, tarladan, dereden gidilen kilometrelerce yol. Susuz ve yemeksiz son demlerinde. Sırtta çantalar, kucakta bebek, elde çocuklar, hiç sesleri çıkmayan, hiç söylenmeyen, söylenemeyen onlarca insan!

Ve tüm bunların ardından, ne büyük bir huzur bu ilk "varış"!

Düşünürken bunları ben, henüz yeni çıkmışken yola, henüz yeni soluklanmışken, durduruluyor araç. Perdeleri çekili arka camların. Ne olduğunu anlamıyoruz önce. Sonra kapı açılıyor. Yunan polisleri! İlk söyledikleri şey; "artık güvendesiniz, korkmayın" oluyor. Gerçekten güvende miydik artık bilmiyorum, yalnızca sevinçle alkışladığımızı hatırlıyorum! Belki bittiği için artık yol, belki gerçekten kurtulduğumuzu düşündüğümüzden, belki de bir ümit bize kötü davranmasınlar diye alkışladık, bilmiyorum. Bu kez Yunan polisi bir sayım yapıyor araç içinde -kimlikler, şehirler, ülkeler değişiyor, ama yine ve yalnız birer "baş" olarak görülüp sayılmamız değişmiyor- ve Türkiyeli kadınla bir şeyler konuşuyor. Kadın, bebeğimi ve beni göstererek bir şeyler anlatıyor. Polisin şaşkınlığı gözlerinden okunuyor, diğer polislerden birini çağırıyor ve bizi gösteriyor ona da. Doğumu mu anlatıyor? Nehir kıyısında, orman içinde, ıslak çimler üzerinde, bir Kasım günü, sabahın ayazında, küçücük bir çakı ve bir parça dikiş ipliği ile yapılan doğum. Şaşkınlıkları bu yüzden olmalı polislerin. Peki ben, ben nasıl dayanabildim buna, nasıl tutundu bebeğim yaşama, nasıl dayandı çocuklarım bu yola!

Gerçeği söylüyorum size. İnsan uçurumun kenarına varmadan kanatlanamaz.

Nikos Kazancakis

Bir süre bekliyoruz araç içinde, sonra bir karakola götürülüyoruz. Gittiğimde karakol bahçesindeki ambulans çarpıyor hemen gözüme, anlıyorum ki Türkiyeli kadının dedikleri işe yaramış. Çok önemli bu benim için, bebeğimi görmesini istiyorum doktorların çünkü, iyi, sağlıklı olduğundan emin olmak istiyorum. Karakolda önce beni ayırıyorlar gruptan bebeğimle ve kaydımı alıyorlar. Hemen ardından, Türkiyeli kadını gösterip "kaçakçı bu mu?" diye soruyorlar! Duyduğum anda bu soruyu şaşırıyorum, üzülüyorum. Yalnızca kafamı sallıyorum "hayır" anlamında, söylemek istediğim onca şey varken aslında. Cevabım yetti mi onlara bilmiyorum. Çocuklarım, eşim ve diğer herkesi bırakıp arkamda, bırakıp aklımı ve gönlümü onlarda, bebeğimle ambulansa biniyor ve hastaneye gidiyoruz.

Hastanede, bir doktor beni muayene ederken diğer doktorlar bebeğimle ilgileniyorlar. Büyük bir şaşkınlık okunuyor hepsinin gözlerinde, ama yüzlerindeki ifadeden bebeğimin iyi olduğunu anlıyorum, öyle hissediyorum yani, yine de küveze koyuyorlar onu. Ben nasılım? Tüm yolun ve yaşadıklarımın yorgunluğu yeni çıkıyor sanki bedenimden. Hayal gibi tüm yaşananlar. Doktor bir şeyler soruyor, bense yalnızca bakıyorum. Hala ağrım var, kanamam da durmamıştı aslında ama bir şey demiyor, diyemiyorum yani. Kendimde değişim sanki bu an. Birkaç dikiş atıyor doktor, sonra da serum bağlıyorlar. Uyumuşum bir süre, gözlerimi açtığımda gece çökmüş, ay doğmuştu ve ben yapayalnızdım, bebeğim yapayalnız. Ne zor bu ilk gece bebeğimden, çocuklarımdan ve eşimden ayrı geçen..

*bir ay doğuyor usul usul
karanlığın göğsüne,
dünden bugüne kendini
biraz daha eksilterek getiren
küsmüş göğsüne besbelli
geleceği görmediğinden*

*taşıyor oysa hüzünlü bitişinde
doğuşunu yeniden*

Eksilen / Metin Altıok

Ertesi gün de bırakmıyorlar bizi, yine hastanedeyiz, yine bebeğimden ayrı. Şimdi, "iki yitik hasret, iki parça canız" (Suskun / Ahmed Arif). Bedenim çökmüş sanki, ayaklarımın ağrısı korkunç ve bu kez sancı yüreğimde. *Ne zaman bırakacaklar bizi, ne zaman kucağıma alacağım bebeğimi?* Ne zaman göreceğim çocuklarımı ve eşimi? Ömür gibi geçen o koca iki günün ardından nihayet getiriyor doktorlar ve kollarına veriyorlar bebeğimi ve ben alıp yüreğime koyuyorum onu. Sonrasında ise iki polis gelip götürüyor bizi.

Ve ben sonunda kavuşuyorum yeniden sevdiğime, bu kez nezarethanede. Demir parmaklıklı iki kapının ardından giriyorum kadınlar koğuşundan içeri. Sekiz kişilik koğuşta kalan 12 kişi. Eşim ve çocuklarım da burada. Hemen yanında ise erkekler koğuşu, ve her yer duman altı. Kollarımda henüz dört günlük bebeğimle ilk kez atıyorum adımımı bir koğuştan içeri. Yeniden birlikteyiz. Ne büyük sevinç onları yeniden görmek, ne büyük bir huzur çocuklarının ve eşinin öyle içten sarılması sana. Azad ve Mizgin ne güzel seviyorlar kardeşlerini böyle, ve biz ne güzel sarıyoruz birbirimizi yeniden. "Rüyaydı bütün çektiğimiz. Rüya kahrım, rüya zindan. Nasıl da yılları buldu, bir mısra boyu maceram (Suskun / Ahmed Arif)."

Türkiyeli ve Suriyeli kadınlar da burada, koğuştaki diğer herkesle birlikte ve heyecanla doluyorlar etrafımıza. Önce bebeği seviyorlar biraz, sonra bir parça yemek varmış koğuşta, onu verip uzaklaşıyorlar yanımızdan. Mizgin ve Azad da kardeşlerini sevdikten sonra, üst ranzaya çıkan Türkiyeli kadının yanına gidiyorlar. Ona Soranice kelimeler öğrettikleri bir oyun bulmuşlar, gülüp eğleniyorlar birlikte. Çocuklarımı günler sonra böyle gülerken görmek içimi ısıtıyor. Bir şeyler yerken bir yandan, eşimle hasret gideriyorum ben de. Evet, hasret gideriyoruz, biz hiç ayrılmamıştık birbirimizden çünkü, hiçbir zaman bırakmamıştık ki birbirimizin elini. Müthiş mutlu hissediyorum aslında bu anda kendimi, ama eşim koğuşta kalanları ve durumlarını anlattıkça yeniden hüzün ve endişe sarıyor ruhumu.

*Artık yalnızca sese sığınyorum
ışıklı geceye*

*Kime gideceğiz, Hangi sözle anlatacağız acıyı,
Hangi dilde bağışlanmayı dileyeceğiz?*

Bize saf bir başlangıç gerekli

Kelimelerin gün doğumunda

Ruha bağlandığı bir başlangıç.

Bize bir yuvanın şefkati gerekli,

Kıyısından geçerken bacası tüten bir ev ki

Affetmenin toprağında

Sığınılacak bir yurt zannedip

Susalım

Susalım

İki rüyada büyüme / Bejan Matur

Çünkü, aslında, bitmedi hala hiçbir şey. En yaşlıları koğuşun, 65-70 yaşlarında bir çift, Suriyeliler, üç kez denemişler "bize haram" dedikleri İstanbul'dan kaçmayı. Her defasında da yakalanıp geri yollanmışlar. Şimdi, yine korku içinde bekliyorlar bu kez ne olacağını, onlara ne yapacaklarını, haftalardır tutuldukları bu koğuşta. Tek tesellileri birlikte olmalarını burada. Erkekler koğuşu çok kalabalık diye, evli olanlar, çocukları olanlar buraya alınmış. İki de hasta gibi, belki yaşlılığın getirdiği bir şey. Zorlanıyorlar yürürken bile, ağrıları çokmuş ve en azından böyle yan yanayken destek olabiliyorlarmış birbirlerine.

Koşuşun en genci Saher, 17 yaşında henüz. Cıvıl cıvıl bir kız. Hiç duramıyor sanki yerinde. Ya parmaklıklar ardından polislere laf atıyor, ya da yandaki koşuşun duvarına vurup erkeklere sesleniyor, “biri şarkı söylesin” diye. Suriye Kürtlerindenmiş. Türkiye’de yaşamışlar bir süre onlar da, annesi bir şekilde ulaşmış Almanya’ya ama o kalmış buralarda. Aslında bundan önce iki kez denemiş kaçmayı, ama bir süre nezarethanede tutulduktan sonra geri yollanmış diğerleri gibi, bu kez tutsaklığı uzun sürdüğü için daha ümitliymiş! Çünkü bu, kampa gönderilmenin bir işareti olabilirmiş, oradan kaçma ihtimali de daha yüksekmış. Ne kadar kolay geliyor böyle söylenince, ama ne kadar genç aslında. Nasıl bir cesarettir düşmek bu yollara, o yaşta, hem de tek başına!

Türkiyeli kadın geliyor aklıma, bizim aramızda da bir tek o yalnızdı bu yolculukta! Yirmi kişiydik belki, ama, yanında seninle aynı dili konuşan birisinin olması bir şekilde başka bir güvendi, hem de bir güç gösterisiydi belki, bir koruma kalkanı gibi bu korkunç yolda. Onun, yol boyu, aramızda tek konuşabildiği kişi en çok güvenmemiz gereken, ama aslında en çok güvenmediğimiz kaçakçıydı. Bu kez onu soruyorum eşime, bir şey bilmediğini söylüyor, ama ekliyor; onun, gruptaki herkes nezarete yollandıktan saatler sonra getirildiğini koşuşa. Karakolda kayıtlar tutulurken, bana sordukları gibi, diğer herkese de sormuş polisler, “kaçakçı bu mu?” diye. Herkes “hayır” demesine rağmen, saatlerce sorgulanmış bu yüzden. Neden? Eşim de bilmiyor! Yalnız, doğumdan sonra herkes “doktor” diye sesleniyordu ona. Bir de biz kaçakçıdan genelde çekindiğimiz için yolla ilgili şeyleri –en çok da “daha ne kadar dere geçeceğiz?” sorusunu- o Iraklı doktor ve Suriyeli kadın aracılığıyla ona soruyorduk. Karakolda da herkes ona doktor demeye ve soru sormaya devam ediyordu, o yüzden şüphelendiler belki. Belki arabada önde, bizden ayrı otururken yakalanması da sorundu! Bir yandan bebeğimi tutup bir yandan da panik halindeki Yunan şoförün kulağına telefonu tutuyordu çünkü– önümüzdeki eskort aracı kaçırmamak için! Üzülsem de bu duruma, hala aramızda olduğu için rahatlıyorum.

Tüm aile dip dibe, diz dizeyken bir ranzada, karmakarışık duygular içinde konuşup düşünürken tüm bu yaşananları, bir polis “İstanbullu?” diye sesleniyor parmaklıklar ardından. (Demek, “İstanbullu” kelimesi de, “kaçakçı” kelimesi gibi ortak kullanılan kelimelerdendi, kim hangi dilde konuşursa konuşsun “kaçakçı” diyordu ya kaçakçı’ya hani, onun gibi). Ve bizi göstererek İngilizce bir şeyler söylüyor Türkiyeli kadına. Bu kez çeviri yapacak kaçakçı yok yanımızda, peki kim anlatacak ne olduğunu bize? Merakla bakarken Türkiyeli kadına, o, Saher’e Türkçe bir şeyler söylüyor. Saher, yolda bizimle birlikte olan Suriyeli kadına Kurmanci, Suriyeli kadına Iraklı bir kadına Arapça çeviriyor söylenenleri. Ve nihayet Iraklı kadın, bize, Soranice veriyor, tedirginlik içinde beklediğimiz o haberi.

“Hemen toparlanın, kampa gidiyorsunuz!”.

Eşim sevinçle sarılıp bana ayağa fırlıyor oturduğu ranzadan, tüm koşuş ortak oluyor bu sevince. Ne güzel bir haberdirdi bu. Demek geri yollamayacaklardı bizi. Demek çocuklarımızın bu küçücük, bu camı penceresi olmayan, bu duman altı yerde, parmaklıklar arasında daha fazla hapis kalmasına izin vermeyeceklerdi. Kalkıp ben de yerimden, toparlanmaya koyuluyorum eşimle birlikte.

Bu arada Türkiyeli kadının da hazırlandığını farkediyorum. Kadınların oluşturduğu o güzel, dayanışmacı iletişim ağıyla ben soruyorum bu kez, onun neden hazırlandığını. Ne güzel ki o da serbest bırakılmıştı.

Aldıktan sonra birkaç parça eşyasını, tek tek sarılıp vedalaşıyor herkesle. Bize sıra geldiğinde ise bebeğimizi istiyor önce, sarılıyor ve adını soruyor sonra! *Neden peki? Onunla yaşandı ya her şey ve onun yanında konmuştu ya adı hani! Buna rağmen soruyor.* Belli ki o da kabullenememiş bizim gibi, o çaresizliğimizde kaçakçının dayattığı ve o an korkuyla ‘tamam’ dediğimiz o ismi! O ismi hiç koymamıştık aslında.

“Rojhat” diyorum, “Gün doğumu. Bu kez daha büyük bir sevinçle sarılıyor Rojhat’a, vedalaşıyor bizimle. Yeniden kucaklıyor Mizgin’le Azad’ı, Mizgin ve Azad defalarca öpüyor onu ve gidiyor.

“Kimdi bu kadın, onun ne işi vardı bu yollarda?”, bilmiyorum. Neredeyse hiç konuşmamıştık, konuşmamıştık aslında, yine de sanki “bir” olmuştuk o korkunç yolculukta onunla. Yalnız, yakalanmadan önce, minibüse koşarken ki halimiz geliyor gözümün önüne. Onu bu anda bizden geride bırakan, beni, henüz doğum yapmışken herkesin önünde ilerleten neydi? Belki ölüm değildi kaçtığı, bizimki gibi. Tüm yol boyunca yaşadıklarımız öze dairdi, birdik aynı dili konuşmasak da, insandık ve yan yanaydık. Ama yolun bu son durağı, bu kısacık anı başka bir hikâyeyi anlatıyordu aslında bize.

Onun çıkışının ardından, bu kez, bizim için açılıyor demir parmaklıklar. Doğrulup kalkarken beklediğimiz ranzadan, biliyorduk ki, insanları canlarından, bizi köklerimizden eden o savaşları, lanet savaşları sözde bırakmış ardımızda, yeni bir savaşa doğru yol alıyorduk.

Umut Güneş

Bağımsız Araştırmacı